

Ehkäisevä päihdetyö etsivässä nuorisotyössä ja työpajatoiminnassa

Ehkäisevällä päihdetyöllä edistetään terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia ehkäisemällä sekä vähentämällä päihde- ja pelihaittoja. Ehkäisevää työtä voidaan tehdä yksilöiden tai yhteisöjen kanssa tai se voi olla laajempaa, koko yhteiskunnan kattavaa työtä. Työtä voidaan myös kohdentaa erilaisille ihmisryhmille ja eri ikäisille ihmisille. Ehkäisevän päihdetyön piiriin lasketaan alkoholi, nikotiinituotteet ja huumeaineet – sekä päihderiippuvuuden tapaista riippuvuutta aiheuttava rahapelaaminen.

Ehkäisevä päihdetyö on merkityksellinen osa etsivää nuorisotyötä ja työpajatoimintaa, jossa näyttyvät sekä ehkäisevän työn erilaiset tavoitteet että eri tasot. Ehkäisevä päihdetyö on muun muassa saatavuuden rajoittamista, kysynnän ehkäisyä ja käytöstä syntyvien haittojen ehkäisyä.

Ehkäisevä päihdetyö on...

Etsivässä nuorisotyössä ja työpajatoiminnassa ehkäisevä päihdetyö on...

..saatavuuden rajoittamista esimerkiksi puuttamalla päihteiden välittämiseen havaitessaan sitä työhön liittyvissä tilanteissa kuten esimerkiksi työpajaympäristössä tai koulu- ja oppilaitosvierailuilla.

....kysynnän ehkäisyä esimerkiksi puuttamalla päihteiden käyttöä ihannoiviin keskusteluihin tuomalla neutraalia aikuisen näkökulmaa keskusteluun ja pohtimalla vaihtoehtoisia vapaa-ajan viettotapoja yhdessä nuorten kanssa ja tutustumalla tai kokeilemalla mahdollisuuksien mukaan eri harrastuksia.

....käytöstä syntyvien haittojen ehkäisyä sosiaalisen vahvistamisen, järkeväen vuorokausirytmien tukemisen sekä työ- ja opiskeluvaihtoehtojen tukemisen ja vahvistamisen kautta. Lait ja yhdessä laaditut toimintalinjat mahdollistavat päihteiden käyttöön puuttumisen yhdenmukaisesti puheeksiottamalla ja tilanteen vaatiessa esimerkiksi lastensuojeluilmoituksen avulla.

Päihdetyön tasot

Yleinen ehkäisy

Riskiehkäisy

Haittoja vähentävä työ

Korjaava työ

Ehkäisevän päihdetyön tasojen näkökulmasta suuri osa työstä keskittyy yleisen tason ehkäisevään työhön. Yleinen ehkäisy on ennen kaikkea suojaavien tekijöiden vahvistamista. Siinä tietoihin, asenteisiin ja valintoihin pyritään vaikuttamaan vahvistamalla mm. sosiaalisia- ja tunnetaitoja. Myös pienempään kohderyhmään keskittyvä riskiehkäisy ja jossain määrin myös haittoja vähentävä työ ovat läsnä etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan arjessa. Silloin työhön kytkeytyy erityisesti yksilötasolla toteutettava arjen- ja elämänhallinnan taitojen tukeminen.

Ehkäisevä päihdetyö osana työn arkea

1. Perusta

Tukemalla sosiaalista vahvistumista ehkäistään myös päihdehaittojen syntymistä/syvenemistä. Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta tarjoaa nuorelle mahdollisuuden kokea merkityksellisyyttä, löytää mielekästä tekemistä arkeen sekä tuntee olevansa merkityksellinen osa vuorovaikutussuhteita ja yhteisöä. Työpajatoiminta tarjoaa myös raamit yksilön elämälle luoden päivärytmin ja tarjoten säännönmukaista tekemistä. Nämä tekijät ovat päihdehaittojen ehkäisyn kannalta tärkeitä peruspilareita.

Hyödynnä yhteisten toimintatapojen suunnittelun tukena **Päihdetoimintaohje nuorten työpajoille** -materiaalia ja yleisen tason työn suunnittelun tukena **Ehkäisevän päihdetyön vuosikello**- ja **Checklist-tarkistuslista**- materiaalia.

2. Kartoitus

Niin työpajojen alkukartoituksissa, kuin etsivän nuorisotyön tutustumisvaiheessa saadaan tärkeää tietoa nuoren arjesta ja elintavoista. Näiden keskustelujen avulla voidaan tunnistaa mahdolliset päihteiden käytölle altistavat riskitekijät sekä päihdehaitoilta suojaavat tekijät.

3. Tuki

Nuoren elämästä tunnistettuja suojaavia tekijöitä vahvistamalla ehkäistään päihdehaittoja. Nuorta autetaan tunnistamaan omia kykyjään, vahvuuksiaan ja voimavarojaan sekä vahvistamaan itsetuntemustaan sanoittamalla tietoisesti havaintoja nuoresta. Nuoren saadessa tukea elämäntilanteeseen, suunnan löytämiseen, vuorovaikutussuhteisiin sekä opiskelu- ja työelämäntaitoihin vahvistetaan hänen elämässään olevia suojaavia tekijöitä. Ryhmätoiminta tarjoaa myös ryhmän tuen ja vertaistukea, joilla voidaan katsoa olevan myönteisiä vaikutuksia yksilön päihdehaittojen ehkäisyyn. Hyödynnä **Alkoholi kuvina-kortteja** tai **Kannabis-pelikortteja** ryhmä- tai yksilötilanteiden keskustelun tukena.

4. Puheeksotto

Puheeksiotto on kiinteä osa perustyötä, kun havaitaan päihteidenkäyttöä. Päihteiden puheeksi ottaminen on tutkitusti yksi vaikuttavimmista tavoista ehkäistä haittoja ja niiden syvenemistä. Päihteiden käyttöä tuleekin arvioida eri elämäntilanteiden kautta: Millä tavoin esimerkiksi nikotiiniuotteiden käyttö vaikuttaa nuoren rahatilanteeseen tai työllistymismahdollisuuksiin? Onko päihteiden käytöllä vaikutusta arki- tai vuorokausirytmiiin? Puheeksi ottamisen tavoitteena on tehdä päihteiden moninaiset haitat näkyviksi nuorelle ja motivoida tarvittaessa käytön vähentämiseen tai hoitoon hakeutumiseen.

Ratkaisukeskeisiä lähestymistapoja keskusteluihin löydät **Ratkaisukeskeinen ehkäisevä päihdetyö nuorisotyön yksilöohjauksessa** -materiaalista ja keskustelujen tukena voit hyödyntää **Muutossuunnitelma**-lomaketta sekä **Tukea päihteiden käytön hyötyjen ja haittojen itsearviointiin** -materiaalia. Ota kuormittavien keskusteluiden henkilökohtaiseen purkuun avuksi **Huolikeskustelun purkulomake**.

5. Eteenpäin saattaminen

Päihdehoito kuuluu aina terveydenhuollon ammattilaisille. Huolehdi, että sinulla on käytössäsi ajantasaiset tiedot niistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista, joita tarvitset päihteitä käyttävän nuoren eteenpäin ohjaukseen. On tärkeä tunnistaa oman ammattinsa rajat ja ohjata nuori eteenpäin hoitoalan ammattilaisille, mikäli tilanne sitä vaatii. Etsivänä nuorisotyöntekijänä tai työpajatoiminnan ammattilaisena voit kuitenkin olla merkittävä tuki ja rinnallakulkija hoitoon pääsyä odottaessa, hoidon aikana ja sen jälkeen.

